

Φίλιππου Τσαλαχούρη

scripta musici

κείμενα

*Ἄρχὴ παντός ἔργου λόγος,
καὶ πρὸ πάσης πράξεως βουλή.*

ΣΟΦΙΑ ΣΕΙΡΑΧ, ΛΖ' - 16

ΑΝ ΚΑΙ ΑΝΟΡΘΟΓΡΑΦΟΣ ΓΡΑΦΩ ΠΟΛΥ.

Αν και μουσικός δεν καταπιάνομαι μόνον με θέματα που αφορούν στη μουσική.

Αν και φανατικός αναγνώστης, δίσταζα να εκδώσω συλλογή με κείμενά μου.

Αν και συνθέτης δεν “συνέθεσα” αναγνωστικό ειρμό... παραθέτω τα κείμενά μου απλά και χωρίς τυπικές πληροφορίες, όπως ημερομηνίες σύνταξης ή δημοσίευσης.

Δεν έχω ακαδημαϊκή μόρφωση. Σπούδασα μόνον μουσική. Φοιτώ στο τμήμα «Περιέργειας & Φιλομάθειας» του Πανεπιστημίου της «Σκέψης». Δεν κινδυνεύω ως αιώνιος φοιτητής, με διαγραφή, διότι η ειδικότητά μου είναι εκτός της αγοράς εργασίας και δεν επηρεάζει. Θα προσθέσω στο

ανοικτό αυτό πρόγραμμα των σπουδών μου τα προπαρασκευαστικά έτη στην «*Ενυαισθησία*» καθώς και το μεταπτυχιακό στην «*Εφαρμοσμένη Αμφιβολία*».

Το βέβαιο είναι πως δεν επιθυμώ να αναγάγω τον εαυτόν μου σε θέση συγγραφέα, σχολιαστή ή δοκιμιογράφου, φιλοσόφου ή κριτικού στοχαστή. Στα κείμενά μου είναι φανερός ο προφορικός λόγος... γράφω όπως μιλώ... στην πραγματικότητα τοποθετώ απέναντί μου κάποιον και συνομιλώ... δεν μονολογώ... όταν γράφω, μου περιγράφουν όσοι με παρατηρούν πως κινώ τα χέρια μου και αλλάζω εκφράσεις στο πρόσωπό μου σαν να μιλώ στον ύπνο μου...

Αποφάσισα, σχεδίασα και τολμώ την έκδοση αυτής της συλλογής κειμένων έχοντας στο νου μου την λέξη «αναστοχασμός» και όχι «ανακεφαλαίωση»... περισσότερο η λέξη «έκπληξη» από την «ικανοποίηση»... σίγουρα «συστολή» και όχι «αυθεντία»... θα έλεγα και λέξεις όπως «έκθεση» και «ευθύνη»... Τα γραπτά μου που έχουν δημοσιευθεί, εκφωνηθεί, σταλεί ή απλά καταγραφεί είναι πάρα πολύ περισσότερα από αυτά που περιλαμβάνει η παρούσα έκδοση.

Συγκεκριμένα: Τα πρώτα αφορούν στη μουσική. Σκέψεις και αναμνήσεις για τρεις σημαντικούς Έλληνες συνθέτες, τον Δημήτρη Δραγατάκη, τον Γιώργο Σισιλιάνο και τον Μίκη Θεοδωράκη. Για σειρά συναυλιών του Νέου Ελληνικού Κουαρτέτου, στο Μουσείο Μπενάκη, με άπαντα τα *Κουαρτέτα Εγγόρδων* του Beethoven, γράφτηκαν σημειώματα τα οποία στο σύνολό τους εντάχθηκαν σε ενιαίο κείμενο με τον τίτλο "*Terribilita*". Η ανάπτυξη σκέψεων επάνω στις λέξεις *Μουσική* και *Χολέρα* εκφωνήθηκε ως εισαγωγική ομιλία ομώνυμης συναυλίας ενώ ο σύντομος

προβληματισμός για την «Αληθινή πίστη» δεν έχει δημοσιευθεί. Η ενασχόλησή μου με το θέμα του χρόνου με έφερε αντιμέτωπο με τον Husserl και τα σπάνιου ενδιαφέροντος διαγράμματά του. Ανέπτυξα την δική μου ιδέα βασιζόμενος σε αυτά και σε σχέση πάντα με τον προσφιλή μουσικό χρόνο. Η συνάντησή μου στο Μουσείο «Βασίλη & Ελίζας Γουλανδρή» με το τεμαχισμένο βιολοντσέλο από τον Arman ήταν τρομακτική. Το κείμενο «*Θραύση & Σιωπή*» είναι επιστολή προς το Μουσείο. Η «σύγκρουση» για τον/με τον Arman κορυφώθηκε σε μία συναρπαστική ενώπιον κοινού συζήτησή μου με την κ. Κουτσομάλη. Το εκτενές κείμενο «*Καταρκυθμεύω*» αποτελεί ανάπτυξη ομιλίας που εκφώνησα στην Μουσική Βιβλιοθήκη του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών με αφορμή την παρουσίαση τραγουδιών μου για φωνή & πιάνο, βασισμένα σε ποιήματα εν ζωή λογοτεχνών. Τα δύο προφορικού χαρακτήρα κείμενα «*Μεγαλώνοντας στα σκοτάδια – Συλλογισμός για το Θέατρο Τέχνης*» και «*Νωπό πεντάγραμμο – Μουσική & νεοελληνικό θεατρικό κείμενο*» γράφτηκαν ώστε να συμμετάσχω σε εκδηλώσεις με θεατρικό-θεατρολογικό περιεχόμενο. Τα άρθρα «*Ο ήχος της Παρόδου – Για την μουσική στο Αρχαίο Δράμα*» και «*Τιό τιό τιό τιγξ – Για την μουσική στον Αριστοφάνη*» συντάχθηκαν ώστε να ενταχθούν στα αφιερώματα της Καθημερινής «*Επτά Ημέρες*» που πραγματεύονταν θέματα πολιτισμού και Τέχνης. Δεν μετέχω της Πολιτικής αλλά δύο φορές στη μακρά περίοδο της «κρίσης» ένιωσα την ανάγκη να παρέμβω και το έπραξα μέσω της φιλόξενης εφημερίδας *Καθημερινή* που δημοσίευσε τις δύο επιφυλλίδες: «*Η δημιουργία σε καιρούς κρίσης*» και «*Η χρεοκοπία αξιών & εννοιών*». Τα ελλειπτικά κείμενα «*Το ρωμαίικο και*

η λύπη του» καθώς και το «*Μουσική της πατρίδας ή πατρίδα της μουσικής*» θα μπορούσαν να έχουν ως υπότιτλο το όνομα «*Κόντογλου*». Δημοσιεύθηκαν ως παρεμβάσεις στο διαδικτυο. Στο αρχείο μου υπάρχει σπάνιας αξίας, ουσίας και ευαισθησίας αλληλογραφία. Οι «*Δύο επιστολές*» που αντάλλαξα με τον βιολιστή Τάτση Αποστολίδη με αφορμή την *Σονάτα* μου για βιολί και πιάνο έχουν κάτι ξεχωριστό. Ξεχωριστό όπως κι εκείνες που αντάλλαξα με τον Άρη Γαρουφαλή. Συνήθως προλογίζω τις συναυλίες μου, όπως το κείμενο «*Βαδίζοντας*» αλλά κάποιες φορές, προλογίζω τη γενική δοκιμή απευθυνόμενος προς τους συντελεστές όπως «*Το μολύβι και η αγάπη*». Ποτέ δεν είχα βλέψεις λογοτέχνη, συγγραφέα ή ποιητή... τα τελευταία τρία κείμενα αποτελούν τα μόνα πονήματα με καλλιτεχνικό πνεύμα. Η «*φλόγα της έγνοιας*» θα αποτελούσε εισαγωγικό σημείωμα σε έκδοση με φωτογραφίες που απεικονίζουν εικονοστάσια στους δρόμους. Δεν μπορούσα να περιγράψω ακριβώς αυτό που ήθελα και κατέφυγα στα μικρά διηγήματα. Στο Θέατρο Τέχνης, παρουσίασα μία σειρά από τραγούδια σε στίχους της Αλίτης Τσαλαχούρη και του Ναπολέοντα Λαπαθιώτη. Η παράσταση είχε τίτλο «*Χάρτινα Τραγούδια*». Η δραματουργία βασίστηκε σε δώδεκα επιστολές που έγραψα ειδικά για την παράσταση. Τέλος, η Έμμη Στράουμπε υπήρξε για εμένα σύμβολο ως ένας από τους ρόλους του θεατρικού έργου «*Προσωπική Συμφωνία*» του Χάργουντ που είχε ανέβει στο Θέατρο Τέχνης, με δική μου μουσική. Η Λουκία Μιχαλοπούλου ενσάρκωσε αυτό το χαρακτήρα, τη γραμματέα δίδα Στράουμπε, συγκλονιστικά... έγραφα/τόλμησα αυτό το θεατρικό επιμύθιο με σκοπό να μην την ξεχάσω ποτέ...

Έχω τσακωθεί με την τελεία (.) από νέος. Ένωθα πολλά χρόνια άβουλα για τα αποσιωπητικά (...)... . Όλα μου τα κείμενα βρίθουν από αυτά... δεν μπορώ να κάνω διαφορετικά διότι η σκέψη μου από κάπου εκκινεί και κάπου πηγαίνει... πηγαίνει κάπου κι από κάπου έχει εκκινήσει... μοιράστηκα αυτήν μου τη συντακτική/ορθογραφική ιδιοσυμπία με τον Ιάκωβο Καμπανέλλη διότι πρόσεξα πως στα τελευταία του έργα είχαν εμφανώς πολλαπλασιαστεί τα αποσιωπητικά. Με στήριξε λέγοντάς μου πως άργησε αλλά κατάλαβε πως «...δεν μπορείς να επιβάλεις στον άλλον την ολοκλήρωση μίας σκέψης όταν η δική σου εξακολουθεί να παραμένει ανοικτή...» ...νομίζω πως με αυτά... με τα αποσιωπητικά μου... δίνω οδηγίες και απαντήσεις για αυτό το βιβλίο... πολλές φορές έχω έρθει στη δύσκολη θέση να προσπαθώ να πείσω τους επιμελητές... το ότι τα καταφέρνω τις περισσότερες φορές είναι νίκη... θα λυπηθώ αν έστω και ένας αναγνώστης με δικαιολογήσει, κάνοντας συνδέσεις και συνειρμούς με τη μουσική και τη σιωπή, εκλαμβάνοντάς το ως απόδειξη «καλλιτεχνίας», φαντασίας και αποκλίνουσας σκέψης... Για εμένα τα αποσιωπητικά δεν είναι στίξη. Είναι εντός του κειμένου «εγώ» που αμφιβάλλω... κι όταν αμφιβάλω «είμαι»... στις συναυλίες προτιμώ να είμαι εκτελεστής της μουσικής μου από το να είμαι στο κοινό, περιμένοντας στο τέλος να υποκλιθώ. Προτιμώ τη σκηνή... στα κείμενά μου δεν θέλω να με διαβάσουν, να είμαι μακριά και να περιμένω ένα βλέμμα κατανόησης... προτιμώ να είμαι στη σκηνή, να είμαι «μέσα» στο κείμενο... δεν θέλω να με διαβάσουν... θέλω να τους διαβάσω... να σας διαβάσω...

Φίλιππος Τσαλαχούρης

... στη Βάλια

Το Νο 10

**Δημήτρης Δραγατάκης,
ο δάσκαλος της εκκωφαντικής σιωπής**

Το Νο 10 του πρώτου ορόφου στο κεντρικό Εθνικό Ωδείο που φιλοξενούσε το δάσκαλο Δημήτρη Δραγατάκη είχε σπάνια ατμόσφαιρα. Μισάνοικτο, τις περισσότερες φορές, το παράθυρο για να φεύγει ο καπνός, το φλιτζάνι με τον νεροκαφέ και κάποιες φορές επάνω στο γραφείο χειρόγραφα... θυμάμαι μισοτελειωμένο το *Κοντσέρτο για βιόλα* και ολοκληρωμένη την 6^η *Συμφωνία*... συχνά κάποια παρτιτούρα έργου του που θα παιζόταν και την είχε φέρει μαζί του για να την κοιτάξει σε κάποιο κενό ή κάποιο χειρόγραφο για αντιπαραβολή με μία νέα αντιγραφή... είχε πολύ ιδιαίτερη σιωπή αυτό το δωμάτιο... επιμελώς την είχε επιβάλει η παρουσία του με τον διακριτικό τόνο και τη χαμηλή ένταση της φωνής του... τις χειρονομίες του... το βάδισμά του...

ακόμη δεν ξεκίνησα και ο τίτλος της ομιλίας μου: ο δάσκαλος της εκκωφαντικής σιωπής μας επισκέφθηκε... εκκωφαντική, λοιπόν, η σιωπή της γνώσης που περιμένει σε ένα δωμάτιο... σε ένα δωμάτιο που μετατράπηκε σε αίθουσα Ωδείου και περιμένει το μαθητή... όχι μόνο για να μάθει, αλλά κυρίως για να μαγευτεί... για να εξασφαλίσει μνήμες – εφόδια, να γεμίσει τις σιταποθήκες της σκέψης του, ώστε, αν χρειαστεί, να αντιμετωπίσει τους πνευματικούς χειμώνες που θα έρθουν... ή μήπως που ήταν πάντοτε παρόντες...

Διάβαζα, ως μαθητής φλάουτου και Αρμονίας ακόμη, το όνομά του στο καρτελάκι που στεκόταν στην πόρτα της αίθουσάς του, και κοντοστεκόμουν. Αναρωτιόμουν, τι να λέγεται πίσω από αυτή την πόρτα... ποιο άβατο κρύβει... τόσο άπιαστο και μακρινό μου φαινόταν... Τον θαύμαζα! Στην πρώτη συμφωνική συναυλία που παρακολούθησα στη ζωή μου, ένα από τα έργα του προγράμματος ήταν και η *1^η Συμφωνία* του Δραγατάκη. Συγκλονίστηκα βλέποντάς τον, στο Παλλάς φυσικά, να δίνει το χέρι του στον Κολάση που διηύθυνε την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών. Συγκλονίστηκα πρώτα επειδή ήταν ζωντανός. Στα 15 χρόνια μου φανταζόμουν πως όλοι οι συνθέτες είναι νεκροί και ασπρόμαυροι. Με αναστάτωση, όμως, περισσότερο η μουσική. Ένωσα πως αυτό το άκουσμα με αφορούσε, ήταν «διαφορετικό» αλλά οικείο, ήταν σύγχρονο αλλά ασφαλές...

Αφού έδωσα εξετάσεις για το πτυχίο της Αρμονίας, και περιμένοντας τα αποτελέσματα, τον συνάντησα, ομολογώ, έντρομος στο διάδρομο του Ωδείου. Είχε μόλις βγει από το δωμάτιο που η επιτροπή διόρθωνε τα